

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS

ESIMENE OSAKOND

OTSUS

Kaebus nr 42987/09
Sergei ANDREYEV *vs.* Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (esimene osakond), olles 22. jaanuaril 2013 kokku tulnud kojana, kuhu kuuluvad:

esinaine Isabelle Berro-Lefèvre,
kohtunikud Elisabeth Steiner,
Khanlar Hajiyev,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Julia Laffranque,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Erik Møse,

ja *osakonna sekretär* Søren Nielsen,
võttes arvesse 22. juulil 2009 esitatud kaebust,
võttes arvesse vastustajariigi esitatud seisukohti ja nendele esitatud kaebaja vastuväiteid,
võttes arvesse asjaolu, et kui kantsler oli teavitanud Venemaa Valitsust õigusest menetlusest osa võtta (konventsiooni artikli 36 lõige 1), teatas Venemaa, et ei soovi seda teha, olles pidanud nõu, on vastu võtnud järgmise otsuse.

ASJAOLUD

1. Kaebaja Sergei Andreyev on Venemaa kodanik, kes on sündinud Eestis 1961. aastal. Teda esindab kohtus Tallinnas tegutsev advokaat R. Käbi.
2. Eesti Vabariiki (edaspidi „riik”) esindab M. Kuurberg Välisministeeriumist.

A. Kohtuasja asjaolud

3. Kohtuasja asjaolud võib vastavalt poolte esitatule ja käesoleva kohtuasja kohtutoimikule ning seoses kriminaalmenetlusega kaebaja vastu 30. oktoobril 2007 esitatud kaebust nr 48132/07 puudutavale toimikule (vt *Andreyev vs. Eesti*, nr 48132/07, 22. november 2011) kokku võtta järgmiselt.

1. Isiklik informatsioon kaebaja kohta

4. Kaebaja on sündinud Eestis ja elanud seal kogu oma elu. Tal on kaks tütar, kes on sündinud vastavalt 1992. ja 1997. aastal. Vanem tütar on Venemaa kodanik ja noorem tütar on kodakondsuseta isik. 1997. aastal lahutati kaebaja abielu, kuid selgub, et ta jäi elama oma perekonna juurde.

5. Aastatel 1995–2000 oli kaebajal ajutine Eesti elamisluba. 2000. aastal väljastati talle alaline elamisluba. Seadusemuudatusest tulenevalt muutus tema alaline elamisluba 2006. aastal pikaajalise elaniku elamisloaks.

2. Kriminaalmenetlus kaebaja suhtes

6. Viru Maakohus mõistis kaebaja süüdi oma 1992. aastal sündinud alaealise tütre korduvas vägistamises aastatel 2001 kuni 2005 ja määras talle üheksa aastat vangistust. Kuna tegemist oli lühimenetlusega, vähendati karistust kolmandiku võrra. Kohtuotsuse resolutiivosa kuulutati välja 3. novembri 2006 kohtuistungil. Kui kaebaja oli teavitanud maakohut edasikaebamise soovist, tegi kohus teatavaks kohtuotsuse tervikteksti, mis esitati kaebajale 22. novembril 2006. Tervikteksti resolutiivosa sätteid oli täiendatud – algselt teatavaks tehtud resolutiivosa lisaks määrati kaebajale pärast vangistuse ärakandmist riigist väljasaatmine ja kehtestati kümneaastane sissesõidukeeld.

7. Kaebaja kaebas otsuse edasi ja Viru Ringkonnakohus jättis oma 5. märtsi 2007 otsusega kaebaja apellatsiooni rahuldamata. Kaebaja teatas ringkonnakohtule oma kavatsusest kaevata see otsus edasi.

8. 9. mail 2007 jättis Riigikohus kaebaja koostatud kassatsiooni läbi vaatamata, kuna see tuleb koostada advokaadil. Kaebaja kaitsja K. esitas kassatsiooni liiga hilja ning Riigikohus jättis selle 9. mail 2007 läbi vaatamata.

3. Järgnevad kaebaja algatatud menetlused

9. Kaebaja esitatud kaebuse alusel leidis Eesti Advokatuuri aukohus 6. märtsil 2008, et kaebaja advokaadi poolt välja selgitamata jätmine, kas kaebaja soovib ringkonnakohtu otsuse edasi kaevata, ja kassatsiooni esitamata jätmine kujutasid endast distsiplinaarsüütegu.

10. 19. jaanuaril 2009 andis Viru Maakohus kaebajale õigusabi, et rahastada kriminaalmenetluses teistmisavalduse esitamist Riigikohtule. 29. juunil 2009 esitas õigusabi korras määratud advokaat Riigikohtule kriminaalmenetluses teistmisavalduse. Avalduses väideti muu hulgas, et süüdimõistva kohtuotsuse resolutiivosa hilisem täiendamine oli olnud õigusvastane.

11. 22. juulil 2009 jättis Riigikohus avalduse menetlusse võtmata.

4. Kaebaja elamisloa kehtetuks tunnistamine

12. 21. septembril 2007 teatas Kodakondsus- ja Migratsiooniamet (KMA) kaebajale, et on algatanud menetluse tema pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamiseks välismaalaste seaduse § 14⁹ lõike 1 punkti 3 alusel. KMA viitas Viru Maakohtu 3. novembri 2006 otsusele ja sellega määratud kümneaastasele sissesõidukeelule.

13. Kaebaja vaidles oma elamisloa kehtetuks tunnistamisele vastu. Ta väitis, et on sündinud Eestis, elanud selles riigis kogu oma elu ja et tema perekond elab seal. Ta ei kujuta endast ohtu oma perekonnale.

14. 24. oktoobril 2007 tunnistas KMA kaebaja Eesti pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks. KMA leidis, et kaebaja kujutab endast ohtu avalikule julgeolekule, kuna ta oli toime pannud tahtlikke seksuaalkuritegusid. Otsuse tegemisel võttis KMA muu hulgas arvesse kaebaja poolt toime pandud süüteo laadi ja raskust ning ulatust, milles see kujutas ohtu ühiskonnale, tema Eestis elamise kestust, tema vanust ja pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamise tõenäolisi tagajärgi tema enda ja tema pereliikmete jaoks, samuti tema sidemeid Eestiga. KMA võttis arvesse ka seda, et kaebaja kandis kuueaastast vanglakaristust ning et kriminaalkohus oli mõistnud talle kümneaastase sissesõidukeelu riiki. KMA hindas nimetatud asjaolusid ja jõudis järeldusele, et kaebaja pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamine on proportsionaalne teiste Eestis elavate isikute õiguste kaitsmise eesmärgiga.

15. Kaebaja esitas KMA otsuse peale kaebuse Tallinna Halduskohtule. Ta väitis muu hulgas, et Viru Maakohtu otsuse esialgne resolutiivosa ei sisaldanud lisakaristusena väljasaatmist.

16. 11. aprilli 2008 otsusega jättis halduskohus kaebaja kaebuse rahuldamata. Kohus märkis, et kaebaja väljasaatmise ja sissesõidukeelu oli mõistnud Viru Maakohus kriminaalmenetluses, kohtuotsus oli jõustunud ja puudus alus nende küsimuste uuesti tõstatamiseks halduskohtumenetluses. Halduskohus leidis, et KMA oli otsust tehes võtnud arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid. Kohus nõustus KMA seisukohaga, et kaebaja kujutas endast tõsist ohtu avalikule korrale ja julgeolekule, ning leidis, et proportsionaalsuse põhimõtet ei ole rikutud.

17. 30. jaanuaril 2009 jättis Tallinna Ringkonnakohus halduskohtu otsuse muutmata. Kohus kordas, et ei saa hinnata Viru Maakohtu otsuse õiguspärasust, ning märkis, et kaebaja oleks võinud esitada Viru Ringkonnakohtule oma vastuväited lisakaristuse õiguspärasuse kohta või muud vastuväited lisakaristuse osas kriminaalmenetluses, kuid on näha, et ta ei teinud seda. Ringkonnakohus oli arvamisel, et käesolevas asjas oli KMA-l puudunud kaalutusõigus kaebaja elamisloa kehtetuks tunnistamise küsimuses. Kriminaalmenetluses kaebajale mõistetud lisakaristuse tõttu oleks KMA pidanud tuginema väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 28 lõikele 3¹, mis sätestas, et välismaalase suhtes sissesõidukeelu kohaldamisel tunnistatakse välismaalase elamisluba kehtetuks. Kuna ringkonnakohus nõustus KMA ja halduskohtu lõppjäreldestega, jättis ta kaebaja kaebuse rahuldamata.

18. 2. aprillil 2009 jättis Riigikohus nimetatud kohtuotsuse peale esitatud kaebaja kassatsiooni menetluse võtmata.

19. 29. juulil 2011 taotles kaebaja ajutist elamisluba. 18. novembril 2011 ei rahuldanud Politsei- ja Piirivalveamet tema taotlust, kuna ta oli toime pannud kuriteo, mille eest oli talle mõistetud vangistus kestusega üle ühe aasta, ja tema karistatus ei olnud kustunud. Kaebaja esitas kaebuse Tartu Halduskohtule.

5. Edasised arengud pärast EIK-i 22. novembri 2011 otsust seoses kaebusega nr 48132/07

20. 22. novembril 2011 tegi EIK otsuse kaebaja esitatud kaebuse nr 48132/07 kohta. EIK leidis, et rikutud on konventsiooni artikli 6 lõiget 1, kuna kaebajal puudus juurdepääs Riigikohtule tema vastu algatatud kriminaalasjas.

21. EIK-i otsusele tuginedes esitas kaebaja 28. detsembril 2011 Riigikohtule kriminaalmenetluses teistmisavalduse. Ta esitas täiendavad argumendid 30. jaanuaril 2012.

22. 28. detsembril 2011 peatas Riigikohtu kriminaalkolleegium Viru Maakohtu 3. novembri 2006 otsusega mõistetud lisakaristuse (kaebaja väljasaatmine) täideviimise kuni otsuse tegemiseni teistmisavalduse osas.

23. 29. detsembril 2011 vabanes kaebaja vanglast pärast karistuse ärakandmist. Selgub, et politsei vahistas ta peaaegu kohe pärast seda, kuna tal puudus õiguslik alus Eestis viibimiseks, samuti ei olnud tal kehtivat reisisidokumenti. Politsei- ja Piirivalveamet tegi kaebajale viivitamatult täitmisele kuuluva ettekirjutuse Eestist lahkumiseks ja kehtestas viieaastase sissesõidukeelu.

24. 29. detsembril 2011 andis Tartu Halduskohus loa kaebaja kinnipidamiseks väljasaatmiskeskuses kuni tema väljasaatmiseni, kuid mitte kauemaks kui kaks kuud. Tema kinnipidamist pikendati edaspidi mitmel korral. Ta vabastati 20. juunil 2012.

25. 17. veebruaril 2012 palus kaebaja Viru Maakohtul lahendada Viru Maakohtu 3. novembri 2006 otsuse algse resolutiivosa ja seejärel teatavaks tehtud sama otsuse tervikteksti resolutiivosa vahel olev lahknevus. 21. veebruaril 2012 tegi maakohus määruse, mille järgi on määravaks algselt 3. novembril 2006 kuulutatud otsuse resolutiivosa, mille kohaselt lisakaristust kaebajale ei määratud.

26. 29. veebruaril 2012 võttis Riigikohus menetluse kaebaja teistmisavalduse kriminaalmenetluses.

27. 7. märtsil 2012 esitas kaebaja Riigikohtule teistmisavalduse halduskohtumenetluses. 17. aprillil 2012 võttis Riigikohus avalduse menetlusse.

28. 9. mai 2012 otsusega tühistas Riigikohtu kriminaalkolleegium Riigikohtu 9. mai 2007 otsuse, millega jäeti menetlusse võtmata kaebajale õigusabi korras määratud advokaadi K. poolt kaebaja nimel koostatud kassatsioon põhjusel, et seda ei esitatud tähtaegselt (vt p 8 eespool). Lisaks toetas Riigikohus Viru Maakohtu 21. veebruari 2012 otsust 3. novembri 2006 otsuse algse resolutiivosa õigusliku asjakohasuse kohta. Kohus leidis, et sellega oli kaebaja lisakaristusega seotud segane olukord kõrvaldatud ning tema väljasaatmine lisakaristusena nimetatud kohtuotsuse alusel oli välistatud.

29. 20. juuni 2012 otsusega rahuldab Riigikohtu halduskolleegium kaebaja teistmisavalduse halduskohtumenetluses ning tühistas Tallinna Halduskohtu 11. aprilli 2008 ja Tallinna Ringkonnakohtu 30. jaanuari 2009 otsused. Lisaks tühistas Riigikohus KMA 24. oktoobri 2007 otsuse, millega oli kehtetuks tunnistatud kaebaja elamisluba. Riigikohus leidis, et KMA oleks võinud teha teistsuguse otsuse, kui ta ei oleks tuginenud kohtuotsuse resolutiivosale, millega mõisteti lisakaristus kaebaja kriminaalasjas. Riigikohus märkis samuti, et uue välismaalaste seaduse alusel, nagu ka vana seaduse alusel, oli võimalik tunnistada välismaalase elamisluba kehtetuks, kui ta kujutas endast ohtu avalikule korrale või julgeolekule.

30. 20. juunil 2012 tühistas Politsei- ja Piirivalveamet 24. oktoobri 2007 otsuse, millega tunnistati kehtetuks kaebaja elamisluba. Kaebaja staatus pikaajalise elanikuna taastati ning talle väljastati isikutunnistus, mis kinnitas tema pikaajaliseks elanikuks olemist. Nagu nähtub Tallinna Halduskohtu 6. juuli 2012 otsusest, mis on kättesaadav kohtuotsuste avalikus andmebaasis, tühistas Politsei- ja Piirivalveamet 22. juunil 2012 ka 29. detsembri 2011 väljasaatmiskorralduse (vt punkt 23 eespool) ja kaebaja loobus oma kaebusest nimetatud korralduse peale.

6. Järgmine elamisloa kehtetuks tunnistamine

31. 5. juulil 2012 algatas Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) uue menetluse kaebaja elamisloa kehtetuks tunnistamiseks. Kaebajal paluti esitada oma seisukoht.

32. Pärast asjaolude ümberhindamist otsustas PPA 29. augustil 2012 tunnistada kaebaja elamisluba kehtetuks jõustumisajaga 29. november 2012 hoolimata asjaolust, et kaebaja suhtes ei kuulunud kohaldamisele väljasaatmine lisakaristusena. PPA tugines välismaalaste seaduse § 241 lõike 1 punktile 2, mis sätestab, et pikaajalise elaniku elamisloa võib kehtetuks tunnistada, kui välismaalane kujutab endast ohtu avalikule korrale ja riigi julgeolekule. PPA leidis, et raske seksuaalkuriteo toimepanemist kaebaja poolt tuleb pidada selliseks ohuks. Teiste Eesti elanike õiguste kaitsmine kaalub üles kaebaja sidemed Eestiga. Arvestades kaebaja poolt toime pandud süüteo laadi, leidis PPA, et on alust arvata, et kaebaja võib kujutada endast ohtu ka tulevikus. Asjaolu, et tema ohver – tema tütar – oli vahepeal saanud täisealiseks, ei takista kaebajal panemast toime uut süütegu teise isiku vastu.

33. Kaebaja peresidemete osas märkis PPA, et kaebaja on lahutatud. Tema teine tütar, kes on 15-aastane, elab Eestis, kuid kaebaja süüteo ja vanglakaristuse tõttu oli kaebaja saanud viimased kuus aastat olla vaid eemalviibiv lapsevanem. Kaebaja elamisloa kehtetuks tunnistamine ei raskendaks seda aastate jooksul kujunenud olukorda. Kaebaja on Venemaa kodanik ning tema vanust arvestades ei kohtaks ta ületamatuid takistusi integreerumisel oma kodakondsusjärgse riigi ühiskonda. Kuna tema emakeel on vene keel, ei ole keelebarjäär takistuseks töö leidmisel ja Venemaa ühiskonda integreerumisel.

34. PPA otsust on võimalik vaidlustada halduskohtus.

B. Asjakohane riigisene õigus ja kohtupraktika

35. 30. septembrini 2010 kehtinud välismaalaste seaduse § 14⁹ lõike 1 punkt 3 sätestas, et pikaajalise elaniku elamisloa tunnistatakse kehtetuks, kui välismaalane kujutab endast tõsist ohtu avalikule korrale ja julgeolekule. § 14⁹ lõige 2 sätestas, et pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamisel eespool nimetatud alusel kaalutakse välismaalase poolt toimepandud õigusrikkumise raskust või laadi või asjaomase isikuga seotud ohte, võttes arvesse välismaalase Eestis elamise kestust, välismaalase vanust, pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamise tagajärgi välismaalase ja tema pereliikmete jaoks ning sidemeid Eesti ja päritoluriigiga.

36. 1. oktoobril 2010 jõustus uus välismaalaste seadus. Selle § 124 lõike 2 punkt 7 sätestab, et tähtajalise elamisloa andmisest keeldutakse, kui välismaalane on toime pannud kuriteo, mille eest talle on mõistetud vangistus kestusega üle ühe aasta, ja tema karistatus ei ole kustunud. Sellest hoolimata võib vastavalt välismaalaste seaduse § 125 lõike 1 punktile 2 erandina anda tähtajalise elamisloa sellisele isikule.

37. Välismaalaste seaduse § 241 lõike 1 punkt 2 sätestab, et pikaajalise elaniku elamisloa võib kehtetuks tunnistada, kui välismaalane kujutab endast ohtu avalikule korrale ja riigi julgeolekule. § 241 lõige 3 sätestab, et pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamisel põhjusel, et välismaalane kujutab endast ohtu avalikule korrale ja riigi julgeolekule, kaalutakse välismaalase poolt toimepandud õigusrikkumise raskust või laadi või asjaomase isikuga seotud ohte, võttes arvesse välismaalase Eestis elamise kestust, välismaalase vanust, pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamise tagajärgi välismaalase ja tema perekonnaliikmete jaoks ning sidemeid Eesti ja päritoluriigiga.

38. Välismaalaste seaduse § 248 sätestab, et pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamise otsuse peale võib kümne päeva jooksul otsuse teatavaks tegemise päevast arvates esitada kaebuse halduskohtule.

39. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 7 lõige 1 sätestab, et viibimisalusetas Eestis viibivale välismaalasele tehakse ettekirjutus Eestist lahkumiseks. Ettekirjutuse tegemise otsuse või ettekirjutusega kohaldatud sissesõidukeelu peale võib välismaalane esitada halduskohtule kaebuse (§ 13 lõige 3). Väljasaatmise võib vaidlustada halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras (§ 16 lõige 1).

40. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 14 lõike 5 punkt 1 sätestab, et väljasaatmine peatatakse, kui kohus peatab lahkumissettekirjutuse sundtäitmise.

41. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 28 lõige 3¹ sätestab, et välismaalase suhtes sissesõidukeelu kohaldamisel tunnistatakse välismaalase elamisloa kehtetuks.

42. Kõne all oleval ajal kehtinud karistusseadustiku § 54 lõige 1 sätestas, et mõistes välisriigi kodaniku süüdi esimese astme kuriteos ja karistades teda vangistusega, võib kohus süüdimõistetule mõista lisakaristusena riigist väljasaatmise koos sissesõidukeeluga kuni kümneks aastaks.

43. 22. märtsi 2007 otsuses (asi nr 3-3-1-2-07) leidis Riigikohtu halduskolleegium, et kõne all olevas asjas lahkumissettekirjutuse tegemisel ei olnud migratsiooniamet kohustatud hindama, kas puudutatud isik kujutas endast ohtu riigi julgeolekule. Kaebaja õiguse perekonnaelule võimalikku riivet pidi hinnatama, kui temale elamisloa andmise küsimusega oli tegeletud.

KAEBUSED

44. Kaebaja kaebas, et tema poolt esitatud vastuväited väljasaatmise kohta tema elamisloa kehtetuks tunnistamise menetluses (vt punktid 12–18 eespool) jäeti tähelepanuta ja et temalt Eesti elamisloa äravõtmine võttis temalt ka elamisõiguse ja liikumisvabaduse terves Euroopa

Liidus. Ta rõhutas, et Eesti on tema kodumaa, kus ta on sündinud ja kus ta on veetnud kogu oma elu. Ta viitas protokollile nr 7 artiklile 1 ja protokollile nr 4 artikli 2 lõikele 1.

45. Lisaks kaebas kaebaja, et tema elamisloa kehtetuks tunnistamise halduskohtumenetlus (vt punktid 15–18 eespool) oli ebaõiglane ja ülemäära pikk; et kohtud ei olnud erapooletud; et menetlusosalisi ei koheldud võrdselt; ja et talle ei antud õigusabi ning tal ei olnud võimalust kutsuda kohtusse tunnistajaid. Ta tugines konventsiooni artikli 6 lõikele 1 ja lõike 3 punktidele c ja d ning artiklile 13 ja protokollile nr 12 artiklile 1.

ÕIGUSKÜSIMUSED

A. Konventsiooni artikli 8 ja konventsiooni protokollile nr 7 artikli 1 väidetav rikkumine

46. Kaebaja kaebas, et temalt oli ära võetud Eesti elamisloa, ning väitis, et tema vastuväited väljasaatmise kohta olid jäetud tähelepanuta. Olles pädev andma kohtuasja asjaoludele õigusliku tähenduse (vt nt *Guerra jt vs. Itaalia*, 19. veebruar 1998, p 44, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I), on EIK seisukohal, et kaebaja kaebus tuleb lahendada vastavalt konventsiooni artiklile 8, mis on sõnastatud järgmiselt:

„1. Igähele on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning sõnumite saladust.

2. Ametivõimud ei sekku selle õiguse kasutamisse muidu, kui kooskõlas seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.”

47. Kaebaja tugines ka konventsiooni protokollile nr 7 artiklile 1, mis on sõnastatud järgmiselt:

„1. Välismaalast, kellel on riigi territooriumil viibimiseks õiguslik alus, ei või välja saata teisiti kui seaduse alusel tehtud otsuse täitmiseks ning tal on õigus:

- (a) esitada põhjendusi enda väljasaatmise vastu;
- (b) taotleda asja uuesti läbivaatamist;
- (c) olla neil eesmärkidel esindatud pädeva asutuse või selle volitatud isiku või isikute ees.

2. Enne lõike 1 punktides a, b ja c sätestatud õiguste kasutamist võib välismaalase välja saata siis, kui see on vajalik avaliku korra huvides või põhjendatud riigi julgeoleku huvidega.”

1. Poolte seisukohad

(a) Riik

48. Riik mainis võimalikku konventsiooni artikli 35 lõikes 1 sätestatud kuue kuu reegli järgimata jätmist kaebaja poolt. Riigikohtu otsus kaebaja elamisloa kehtetuks tunnistamise halduskohtumenetluses tehti 2. aprillil 2009, kaebaja kirjutas avaldusele alla 3. oktoobril 2009 ja EIK-i jõudis see 2. novembril 2009.

49. Riik mainis ka EIK-i 24. augusti 2011 kirja, milles EIK märkis, et tähtaeg, mis ajaks kaebaja võib esitada oma volikirja, aegus 20. juulil 2011, et tähtaja pikendamist ei ole

taotletud ja et seetõttu võib EIK kustutada kaebuse oma kohtuasjade nimistust konventsiooni artikli 37 lõike 1 punkti a alusel. Riik palus EIK-il kustutada kaebus nimetatud alusel oma nimistust, kuna kaebaja ei kavatsenud jääda oma kaebuse juurde.

50. Mis puutub kohtuasja sisusse, siis väitis riik, et riigisiseste arengute, eelkõige Riigikohtu 20. juuni 2012 otsuse, millega tühistati Kodakondsus- ja Migratsiooniameti 24. oktoobri 2007 otsus ja alama astme kohtute otsused, tulemusena kaebaja elamisloa kehtivus taastati. Seega väitis riik, et kaebaja ei olnud enam konventsiooni väidetava rikkumise ohver. Riik oli seisukohal, et Riigikohtu otsusest nähtus arusaadavalt ja selgesõnaliselt, et kaebaja pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamisel rikuti kaalutlusõigust. Lisaks olid rikkumise kahjulikud tagajärjed kaebaja jaoks – tema elamisloa kehtetuks tunnistamine – likvideeritud. Hüvitus oli olnud sobiv ja piisav, kaebaja pikaajalise elaniku elamisloa kehtivus oli taastatud ja tema Eestisse jäämise õigus ei olnud piiratud. Kuna riik oli kasutanud oma õigust olukord ise heastada, tuleb menetlus Strasbourgis lõpetada.

51. Politsei- ja Piirivalveameti 29. augusti 2012 otsus on täiesti uus haldusakt uute õiguslike aluste ja uute põhjendustega ning seda on võimalik vaidlustada halduskohtus kolmes astmes.

(b) Kaebaja

52. Kaebaja väitis, et ta ei ole saanud riigi poolt nimetatud EIK-i kirja, milles sätestati kõne all olev tähtaeg (vt punkt 49 eespool). Ta leidis, et teda ei saa pidada vastutavaks postiteenuse puudujääkide eest ning väitis, et ta ei ole kunagi kavatsenud oma kaebusest loobuda.

53. Kaebaja märkis, et Eesti ametivõimud olid aktsepteerinud tema elamisloa kehtetuks tunnistamise õigusvastasust, tühistades kõne all olevad otsused ja kohtuotsused. Sellest hoolimata ei olnud kaebaja kaotanud oma konventsioonijärgset ohvristsaatust, kuna Riigikohus ei olnud oma otsuses selgesõnaliselt ega sisuliselt tunnustanud kaebaja konventsiooniga tagatud õiguste rikkumist. Lisaks oli Riigikohtu otsuses viidatud võimalusele taasavada menetlus kaebaja elamisloa kehtetuks tunnistamiseks (vt punkt 29 eespool). Kaebajale ei makstud mingit hüvitist talle põhjustatud kahju eest ja Eesti seaduste alusel ei ole tal hüvitisele õigust.

54. Kaebaja tunnistas, et ametivõimud olid tõesti algatanud uue menetluse, millega tema elamisloa oli uuesti kehtetuks tunnistatud, ja et tal on võimalik see vaidlustada riigisiseses kohtus. Sellest hoolimata väitis ta, et vaidlus ei ole lahendatud: tema elamisloa üle oli vaieldud alates 2007. aastast ja vaidlus jätkub praegugi. Tal ei ole ikka põhjust kergendust tunda.

2. EIK-i hinnang

(a) Kooskõla kuue kuu reeglina

55. Vastuseks küsimusele, kas kuue kuu reeglit (artikli 35 lõige 1) on järgitud, märgib EIK, et vastavalt kohtureeglite 47. reegli lõikele 5 loetakse kaebuse esitamise kuupäevaks üldjuhul kuupäeva, „mil kaebaja tegi esimese pöördumise, esitades kas või ainult kokkuvõtlikult kaebuse sisu, eeldusel et nõuetekohaselt täidetud avaldus on esitatud EIK-i sätestatud tähtaja jooksul.” EIK märgib samuti, et kaebaja esimeses kirjas, mis allkirjastati 20. juulil 2009 ja anti vanglaametnikule 22. juulil 2009, tõi kaebaja kolmel käsitsi kirjutatud lehel piisavalt üksikasjalikult välja kaebuse asjaolud ja oma kaebused. Seejärel palus EIK kaebajal täita avaldus ja saata see tagasi hiljemalt 6. oktoobriks 2009 koos tema kaebust tõendavate asjakohaste dokumentide koopiatega. Kaebaja allkirjastas avalduse 3. oktoobril 2009 ja andis selle vanglaametnikule 5. oktoobril 2009. Nimetatud põhjusel leiab EIK, et kaebaja esimene avaldus EIK-ile oli piisav, et katkestada artikli 35 lõikes 1 nimetatud

kuuekuuline tähtaeg, ja et kaebaja oli järginud täidetud avalduse saatmise suhtes kohaldatavaid reegleid. Seega tuleb riigi vastuväide jätta rahuldamata.

(b) Kas kaebaja loobus oma kaebusest

56. Seoses küsimusega, kas võib lugeda, et kaebaja loobus oma kaebusest, märgib EIK, et kaebaja reageeris kiirelt EIK poolt tähitud postiga saadetud meeldetuletusele niipea, kui see temani jõudis. Seega tuleb riigi taotlus kaebuse kustutamiseks kohtuasjade nimistust põhjusel, et kaebaja on loobunud oma kaebusest, jätta rahuldamata.

(c) Kaebaja elamisloa kehtetuks tunnistamise kohta 24. oktoobril 2007

57. Kaebaja ohvristaatuse kohta seoses tema elamisloa kehtetuks tunnistamisega 24. oktoobril 2007 kordab EIK, et sõna „ohver” konventsiooni artikli 34 kontekstis tähendab isikut, keda otseselt puudutab kõne all olev tegu või tegevusetus (vt paljude hulgast *Nsona vs. Holland*, 28. november 1996, p 106, *Reports* 1996-V, ja *Brumărescu vs. Rumeenia* [suurkoda], nr 28342/95, p 50, EIK 1999-VII). Teisiti öeldes peab puudutatud isik olema sellest otseselt puudutatud või peab esinema oht olla sellest otseselt puudutatud (vt nt *Norris vs. Iirimaa*, 26. oktoober 1988, p-d 30–31, seeria A nr 142, ja *Otto-Preminger-Institut vs. Austria*, 20. september 1994, p 39, seeria A nr 295-A). Seetõttu ei ole võimalik väita, et keegi on sellise teo „ohver”, mis on ajutiselt või alaliselt kaotanud õigusjõu (vt *Sisojeva jt vs. Läti* (kaebuse kustutamine kohtuasjade nimistust) [suurkoda], nr 60654/00, p 92, EIK 2007-1).

58. Vastab tõele, et kaebajat soosiv otsus või abinõu ei ole piisav võtmaks kaebajalt ära tema „ohvri” staatust, välja arvatud juhul, kui riigisisised ametivõimud on tunnustanud kas selgesõnaliselt või sisuliselt konventsiooni rikkumist ja seejärel hüvitanud selle rikkumise (vt *Eckle vs. Saksamaa*, 15. juuli 1982, p 66, seeria A nr 51; vt ka *Amuur vs. Prantsusmaa*, 25. juuni 1996, p 36, *Reports* 1996-III; *Dalban vs. Rumeenia* [suurkoda], nr 28114/95, p 44, EIK 1999-VI; *Labita vs. Itaalia* [suurkoda], nr 26772/95, p 142, EIK 2000-IV; ning *Ilaşcu jt vs. Moldova ja Venemaa* (otsus vastuvõetavuse kohta) [suurkoda], nr 48787/99, 4. juuli 2001). Kuid seoses kohtuasjade konkreetse kategooriaga, mis hõlmab mittekodanike väljasaatmist, on EIK järjepidevalt leidnud, et kaebaja ei saa väita olevat väljasaatmismeetme „ohver”, kui vastav meede ei kuulu täitmisele (vt *Vijayanathan ja Pusparajah vs. Prantsusmaa*, 27. august 1992, p 46, seeria A nr 241-B; vt ka *Pellumbi vs. Prantsusmaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 65730/01, 18. jaanuar 2005, ning *Etanji vs. Prantsusmaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 60411/00, 1. märts 2005). EIK on asunud samale seisukohale kohtuasjades, milles on väljasaatmiskorraldus peatatud määramata ajaks või milles on väljasaatmiskorraldus kaotanud õigusjõu muul viisil ning milles ametivõimude tehtud otsuse peale jätkata väljasaatmisega võib esitada kaebuse asjaomasele kohtule (vt *Sisojeva*, eespool viidatud, p 93, täiendavate viidetega kohtuasjadele *Kalantari vs. Saksamaa* (kaebuse kustutamine kohtuasjade nimistust), nr 51342/99, p-d 55–56, EIK 2001-X, ja *Mehemi vs. Prantsusmaa* (nr 2), nr 53470/99, p 54, EIK 2003-IV; vt ka *Andric vs. Rootsi* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 45917/99, 23. veebruar 1999; *Benamar jt vs. Prantsusmaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 42216/98, 14. november 2000; *Djemailji vs. Šveits* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 13531/03, 18. jaanuar 2005; ja *Yildiz vs. Saksamaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 40932/02, 13. oktoober 2005).

59. Kohus märgib, et käesolevas kohtuasjas ütles esiteks Viru Maakohus oma 21. veebruari 2012 otsuses selgelt, et maakohu 3. novembri 2006 otsuse õige versioon on see, mis ei sisaldanud lisakaristusena väljasaatmist. Teiseks tühistas Riigikohus 20. juunil 2012 KMA 24. oktoobri 2007 otsuse, millega tunnistati kehtetuks kaebaja elamisloa, ning samuti tühistas Riigikohus halduskohtute otsused, millega kaebaja kaebus KMA otsuse peale oli jäetud rahuldamata. Kolmandaks tühistas 20. juunil 2012 ka PPA 24. oktoobri 2007 otsuse, taastades seeläbi kaebaja staatuse pikaajalise elanikuna. EIK leiab, et nende kohtuotsuste ja otsuste tulemusena taastati kaebaja residendistaatus ja teda ei ähvardanud

enam väljasaatmisoht. Seega ei saa kaebaja enam väita, et on konventsiooni artikli 8 väidetava rikkumise ohver.

60. EIK leiab, et seisukoht, mille kohaselt kaebaja ei saa enam väita, et on konventsiooni artikli 8 väidetava rikkumise ohver, kehtib ka konventsiooni protokollis nr 7 artikli 1 alusel esitatud kaebuse suhtes.

61. Eeltoodust tulenevalt on kaebuse see osa ilmselgelt põhjendamatu ja tuleb jätta läbi vaatamata vastavalt konventsiooni artikli 35 lõigetele 3 ja 4.

(d) Kaebaja elamisloa kehtetuks tunnistamise kohta 29. augustil 2012

62. Mis puutub edasisse PPA algatatud menetlusesse, mille tulemusena tunnistati 29. augustil 2012 kaebaja elamisluba kehtetuks (vt punktid 31–34 eespool), siis EIK märgib, et see toimus eraldi ja uues menetluses ning et see on vaidlustatav halduskohtus kolmes astmes. EIK leiab, et tal ei ole käesoleval ajal võimalik uut menetlust sisuliselt arutada, kuna riigisisesed õiguskaitsevahendid ei ole selles osas ammendatud. EIK märgib, et niipea kui need õiguskaitsevahendid on ammendatud, võib kaebaja sobival juhul esitada EIK-ile uue kaebuse, millega tõstatatakse eespool nimetatud küsimuse.

63. Seega eeltoodust tulenevalt tuleb käesolev kaebus antud asjaoludel jätta läbi vaatamata vastavalt konventsiooni artikli 35 lõigetele 1 ja 4.

B. Muud konventsiooni väidetavad rikkumised.

64. Kaebaja esitas ka mitmeid muid kaebusi seoses tema elamisloa kehtetuks tunnistamisega ja sellega seotud menetlustega. Ta viitas konventsiooni artikli 6 lõikele 1 ja lõike 3 punktidele c ja d ning artiklile 13, protokollis nr 4 artikli 2 lõikele 1 ja protokollis nr 12 artiklile 1. Enda käes olevate materjalide valguses ja arvestades oma pädevuse ulatust nende kaebuste lahendamisel, leiab EIK, et materjalidest ei nähtu konventsioonis või selle protokollides sätestatud õiguste ja vabaduste rikkumist. Eeltoodust tulenevalt on ka kaebuse see osa ilmselgelt põhjendamatu ja tuleb jätta läbi vaatamata vastavalt konventsiooni artikli 35 lõike 3 punktidele a ja lõikele 4.

Eeltoodust lähtuvalt kohus poolthääle enamusega

tunnistab kaebuse vastuvõetamatuks.

Søren Nielsen
Osakonna sekretär

Isabelle Berro-Lefèvre
Esinaine